

Görbe Attiláné Dr. Zán Krisztina

Hazai xenofóbia-kutatások

*„A telepések különböző országokból jönnek,
tehát különböző nyelvet és szokásokat,
különféle tudományt és fegyvereket hoznak magukkal,
melyek mind a királyi udvart díszítik és teszik naggyá,
egyben elrettentik némely idegenek arcátlanságát.
Egynyelvű és egyszokású királyság gyöngé és törékeny.”*

Szent István király intelmei Imre herceghez

Absztrakt

Nemzetközi és hazai kutatások egyaránt bizonyítják, hogy a migránsokkal szembeni előítéletesség, idegenellenesség vagy idegengyűlölet egyre erőteljesebben van jelen. Az utóbbi években kezd kialakulni egy „európai xenofóbia diskurzus”, amely a nemzeti kutatási hagyományokra és véleménycserékre támaszkodik.¹ Doktori értekezésem keretében – a témában végzett korábbi nemzetközi és hazai kutatásokra támaszkodva – magam is végeztem kutatást, amelynek alapvető célja annak megállapítása volt, hogy a migrációkezelésben résztvevő személyek hogyan viszonyulnak az idegenekhez. Jelen tanulmány a fent említett kutatások eredményeit tartalmazza röviden.

Xenophobia surveys in Hungary

Abstract

In the scenario that Hungary proposes to do against distinction and unfavorable treatment, we must be aware of the proceedings which make distinctions in the citizen's thinking.

I explored the strength of the Police, the Hungarian Prison Service, and the Office of Immigration and Nationality. As a result of my research, I addressed short-term roles

---

¹ GÖRBE ATTILÁNÉ ZÁN KRISZTINA (2015): *Az idegenellenesség mint a migráció egyik társadalmi kihívása*. In HAUZINGER Zoltán szerk.: *Migráció és rendészet*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozata, Budapest. 40.

and long-term views. In this article I give not only a description about the main conclusions of my research, but also summarize the current national political polls' results.

Témafelvetés

A migrációs hullámok a befogadó országokban társadalmi feszültséget okoznak a jóléti ellátórendszerekre gyakorolt nyomással és az egyre gyakoribb rasszista és idegengyűlölő megnyilvánulásokkal. Mivel az országok többségében a közvélemény formálásából hiányzik a migránsokkal való együttérzésre való felkészítés, szinte biztosra vehető az idegenellenesség megjelenése, illetve ennek eszkalálódása, az idegengyűlölet. A bevándorlókkal, a menekültekkel, általában az idegenekkel kapcsolatos ellenérzések azt a bizonytalanságot tükrözik, amely abban a társadalomban keletkezett, amelyik nem felelős, vagy csak elméletileg tehet a kialakult helyzetről.

A radikális társadalomelméletek egy része minden elmaradott országban bekövetkező válságért a világ fejlett területeit teszi felelőssé, úgy gondolván, hogy végső soron az újkori gyarmatosítás indította el a tömeges meneküléssé fajuló migrációt, mert szétverte a fejletlen országok társadalmának hagyományos kereteit. Válságos időkben – mint például napjainkban – a migrációnak a külső formái a szokásosnál több irritáló tényezőt hordoznak. Irritáló lehet a migránsok váratlanul nagy száma, menekültként való tömeges megjelenése. Irritálhatja továbbá az alapnépességet az, ha a jövevények túlságosan szegények, ha túlságosan nagy a civilizációs, kulturális, vallási különbség az újonnan érkezettek és az alaplakosság között.

Nemzetközi és hazai kutatások

Nemzetközi és hazai kutatások egyaránt bizonyítják, hogy a migránsokkal szembeni előítéletesség, idegenellenesség vagy idegengyűlölet egyre erőteljesebben van jelen. Az utóbbi években kezd kialakulni egy „európai xenofóbia diskurzus”, amely a nemzeti kutatási hagyományokra és véleménycserékre támaszkodik.² Ennek megnyilvánulásai azok a közös európai kutatások, amelyeket főleg az Európai Unió finanszíroz. A 2005-ben a CEORG³ a magyar TÁRKI-val⁴ – kutatási együttműködés keretében – végzett kutatása eredményeként az látható, hogy a menekültek befogadásával kapcsolatban az elutasító hozzáállás nem csupán Magyarországra volt jellemző. A bevándorlókkal kapcsolatban mind a négy visegrádi országban meghatározó vélemény volt, hogy nincs szükség rájuk: legnagyobb arányban a magyar és szlovák válaszadók gondolták úgy, hogy inkább nincs, illetve egyáltalán nincs szükség bevándorlókra, míg Csehországban és Lengyelországban mintegy 10%-kal kevesebben vélték így. Ez a fajta vélekedés a menekültekkel kapcsolatos félelemre

² GÖRBE ATTILÁNÉ ZÁN: *i. m.*, 40.

³ Central European Opinion Research Group – Közép-Európai Közvéleménykutató Társulás: három közép-kelet-európai ország, Csehország, Magyarország és Lengyelország egy-egy, társadalom- és közvéleménykutatóval foglalkozó intézetének közös vállalkozása. A közös intézmény 1999. január 1. óta működik.

⁴ Társadalom Kutató Intézet – Szakpolitikai elemzések, társadalom- és gazdaságkutatás, felmérések, társadalomstatisztika, adatbányászat 1985 óta.

utal, amely Magyarország esetében azért is volt indokolt (és ma még inkább igaz ez), mivel a viseigrádi országok közül nálunk emelkedett egyre erőteljesebben a menekültek száma.

A felnőtt magyar lakosság évek, évtizedek óta meglehetősen elutasító az idegenekkel szemben. Ezt támasztja alá a TÁRKI több mint 20 éves időszaka, amelyben azt kérdezik minden évben, hogy a válaszadók szerint minden menedékkérőt be kell-e engedni az országba vagy sem. 2011-ben – ahogy az előző öt év mindegyikében – tíz megkérdezettből három teljesen elutasító volt, azaz ők egyetlen menedékkérőt sem fogadnának be. További hatan nemzetiség, etnikum szerint mérlegelnének, de legtöbbször valójában nem engedne be senkit, és tízből csak alig egy válaszadó vélekedett úgy, hogy minden menedékkérőt be kell fogadni. A 2012-ben lefolytatott vizsgálat szerint – sajnos – tovább romlott a kép. 2014 áprilisában pedig már a felnőtt lakosság 39%-a választotta az idegenellenesnek tekinthető állítást, vagyis azt, hogy az országba menedékkérő be ne tehesse a lábát. A megkérdezettek 10%-a volt idegenbarátnak tekinthető, akik szerint minden menedékkérőt be kell fogadni. A többség mérlegelő volt a menedék nyújtásának, illetve megtagadásának kérdésében.

Belügyi xenofóbia kutatás

Doktori értekezésem keretében – a témában végzett korábbi nemzetközi és hazai kutatásokra támaszkodva – magam is végeztem kutatást, amelynek alapvető célja annak megállapítása volt, hogy a migrációkezelésben résztvevő személyek hogyan viszonyulnak az idegenekhez. Másképp intézkednek-e a különböző országok állampolgáraival szemben, más módszerekkel közelítenek-e külföldiekhez, vannak-e előítéleteik, és ha igen, az miben nyilvánul meg. Mennyire igazak, jellemzőek rájuk is azok az attitűdök, magatartás- és viselkedésmódok, amelyek a civil lakosság körében végzett vizsgálatok alapján a magyarországi népességre jellemzőnek mondhatók. A kutatás érintette azt a kérdést is, hogy a rendészeti oktatásban eltöltött idő módosítja-e a képzésben résztvevő hallgatók véleményét, hozzáállását. Ha igen, ez a változás negatív vagy pozitív irányba történik-e. A kutatás során abból a hipotézisből indultam ki, hogy a kollégáim az idegenellenesség terén nem mutatnak rosszabb képet, mint amilyen a megkérdezett civil lakosság válaszaiból kirajzolódott.

A kutatás első fázisának alapsokasága a rendőrség állományának azon része volt, amely gyakorta kerül kapcsolatba külföldiekkel, valamint a leendő rendőrök: szakközépiskolai és főiskolai hallgatók, mindösszesen 750 fő. A gyakorlati területen dolgozók bevonása a mintába azért is volt meghatározó, mert ők azok, akik napi rendszerességgel találkoznak az idegenekkel, kerülnek kapcsolatba külföldiekkel. A kutatás reprezentativitását az aktív rendőrök életkora, rendfokozata és szolgálati helye adta.

A Magyarországra jellemző bevándorlókkal szembeni előítéletesség kifejezetten magasnak mondható mértéke miatt, illetve a xenofóbia mérséklése érdekében a rendőri állomány körében végzett kutatásomat indokoltnak tartottam kiterjeszteni. 2011-ben a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal hatósági ügyintézővel, kényszerintézkedés foganatosításával foglalkozó dolgozói körében folytattam tovább a téma vizsgálatát. A kutatásban az érintett 327 fős mintában a bicskei és debreceni befogadó állomás munkatársai, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Regionális Igazgatóságának dolgozói, valamint a Központi Igazgatóság állománya vett részt.

Ahhoz, hogy még átfogóbb képet kapjak a belügyi ágazatban dolgozók attitűdrendszeréről, a téma kutatását 2012-ben tovább folytattam a Büntetés-végrehajtási Szervezet azon állományánál is, akik a külföldiek kiszabott börtönbüntetésének letöltése során találkoznak az idegenekkel. A vizsgálat 485 fős mintáját 18 fővárosi és vidéki büntetés-végrehajtási intézet, illetve börtön munkatársai adták. A felhasznált módszer, a feldolgozás módja és a befogadási készség vizsgálata azonos volt a korábbiakkal.

A kutatás során strukturált, zárt kérdéseket tartalmazó kérdőívet használtam. A kérdőív első tizenegy kérdése a társadalmi-demográfiai változó meghatározásához adott segítséget. A további kérdésekben 1–5-ig adható értékeléssel különböző, de minden esetben azonos idegen népcsoportokkal kapcsolatos attitűdök és a hozzájuk való viszonyulás meghatározása történt. A vizsgált népcsoportok: kínai, arab, afgán, afrikai, török, „piréz”, koszovói, európai uniós állampolgár és ukrán. (A pirézek egy fiktív etnikum, a TÁRKI közvélemény-kutató cég munkatársainak fejéből pattantak ki. Kíváncsiak voltak, hogy velük szemben is megjelenik-e az elutasító attitűd vagy sem. A feltételezés helyes volt, azt sem szeretjük, sőt elutasítjuk, akiről nem is tudjuk, valójában kicsoda.)

A belügyi állomány körében végzett kutatásom eredményeiből összességében megállapítható, hogy általánosságban nincs releváns különbség a civil lakosság és a migrációkezelésben közvetlenül résztvevő hivatalos személyek véleménye, beállítódása, a külföldiek befogadását, integrálódását megítélő álláspontja között. A kutatásból azonban az a következtetés is levonható volt, hogy a megkérdezetteknek egyrészt a képzésben eltöltött idő, másrészt a gyakorlati munka során való napi találkozásuk az idegenekkel negatív irányban befolyásolják megítélésüket, véleményalkotásukat.

A vizsgálatok eredményeiből levonható általános következtetésem szerint ahhoz, hogy a hivatásos állomány idegenellenessége érzékelhető módon csökkenjen, és pozitív beállítódásukkal esetleg befolyásolják a civil társadalom véleményét, további lépésekre van szükség. Mindenekelőtt fel kell tárni, mi az oka az idegenellenességnek, és ezeket az okokat kell „kezelní”: megismertetni, megértetni az állománnyal és a civil alkalmazottakkal a migránsok valós motivációit, hatásukat az országra, az egyes társadalmi csoportokra.⁵

Mivel a dolgozók többsége nem részesült olyan képzésben, amely a külföldiekkel való találkozáskor keletkező konfliktusok megelőzésére vagy kezelésére vonatkozó ismereteket tananyagként tartalmazná, ezért szükség van arra, hogy a jelenlegi képzések mellett, illetve abba ágyazottan, rendszerezett formában sajátítsák el a konfliktuskezelési technikákat. Speciális továbbképzések indításával lehetőséget kell teremteni, hogy a külföldieket érintő intézkedések specifikumai, a nyelvi képzés, a kommunikáció fejlesztése a belügyi ágazat érintett szerveinél dolgozók felkészítésében hangsúlyos szerepet kapjon.

Törekedni kell arra, hogy az érintettek tisztában legyenek a multikulturalizmusból adódó sajátos feladataikkal, mivel az idegenek származási, vallási, etnikai, kulturális hovatartozásából adódó szokások ismerete és figyelembe vétele elősegítheti az idegenellenességtől mentes, humánusabb intézkedéseket.

Elsősorban a rendőri és a büntetés-végrehajtási állományra vonatkozó problémák kezelésében a pszichológiai szakszolgálat képes segítséget nyújtani egyrészt a személyi állomány védelmében, pszichés stabilitásának támogatásában, másrészt a rendkívüli események megelőzésében és a ki-

⁵ GÖRBE ATTILÁNÉ DR. ZÁN KRISZTINA (2014): *Migráció – előítélet – idegenellenesség. Előítélet-kutatás a belügyi ágazatban*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest. 33.

alakult válsághelyzetek kezelésében. Fontos szerepük lehet az állomány körében kialakult előítéletesség „féken tartásában” az úgynevezett csillapító technikák elsajátításának.⁶

Szükség van a többségi társadalom folyamatos, realitásra épülő tájékoztatására a nemzetközi védelemben részesülők és a gazdasági migránsok jogállásának alapelveiről, kultúrájuk megismeréséről, beilleszkedésük segítésének módjairól. A médiában pozitív példák bemutatásával csökkenthető a külföldiekkel szembeni bizalmatlanság, az oktatásban pedig az interkulturális nevelés előtérbe állításával, a pedagógusok multikulturális ismeretei megalapozásával és bővítésével lehet csökkenteni az elutasítást vagy mérsékelni az idegengyűlöletet.

Aktuálpolitikai felmérések Magyarországon

Az elmúlt időszakban a politikai közbeszéd egyik legfontosabb témája a menekültek ügyének rendezése volt. A bevándorlással kapcsolatos problémák kezelésének jelentőségét kevesen vitatják, a megoldási javaslatok azonban továbbra is nagyon megosztják az európai politikusokat, a menekültügyi szakértőket és nem utolsósorban az egész társadalmat. Az egyik ilyen vitatott javaslat az Európai Bizottság azon elképzelése, miszerint kvóta-rendszert vezetnének be a menekültek és menedékkérők elosztására az uniós tagállamok között. A tervre eltérően reagáltak az európai politikai vezetők.

2015. január 12–14. között a Századvég Alapítvány telefonos kérdőíves közvélemény-kutatást végzett a magyar felnőtt korú lakosság körében arról, hogy miként vélekedik a menekültügy rendezéséről.⁷ A felmérés szerint a magyar lakosság több mint kétharmada túl enyhének tartotta a hazai bevándorlási törvényeket, és szigorítaná a szabályozást.⁸ E kutatást megismételték szeptember elején, amikor a közvélemény már rendkívül aggasztónak tartotta az illegális bevándorlók Magyarországra áramlásának problémáját, és 82%-uk

⁶ VIRÁG László et al. (2009): *A rendvédelmi speciális pszichológiai tevékenység szakmai protokollja*. In: VIRÁG László szerk.: *A rendvédelmi pszichológiai tevékenység protokollja*. Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanácsa, Budapest. 354–357.

⁷ A kutatás módszertana: telefonos kérdőíves közvélemény-kutatás, amelynek során 1000, véletlenszerűen kiválasztott felnőtt korú személyt kérdeztek meg CATI-módszerrel (Computer Assisted Telephone Interviewing – számítógéppel támogatott telefonos lekérdezés). Az elemzésben közölt adatok legfeljebb plusz-mínusz 3,2 százalékponttal térhetnek el a mintavételből fakadóan attól az eredménytől, amit az ország összes felnőtt lakosának megkérdezése eredményezett volna. A telefonos kutatás előnye az, hogy az adatfelvételi idő viszonylag gyors, mivel nem kell személyesen felkeresni a válaszadókat, ami miatt olcsóbb is a személyes megkeresésnél. A számítógépes rögzítés miatt lehetőség van a folyamatos ellenőrzésre, a hibák kijavítására. Gyorsan lehet eredményeket elérni, illetve a lekérdezés ideje alatt is lehet előzetes jelentéseket tenni. A rendszer alkalmazásakor lehetőség van hangrögzítésre is, így a nem egyértelmű válaszok később ellenőrizhetőek, és a nyitott kérdésekre adott válaszokat is rögzíteni lehet. Így nem fordulhatnak elő rossz válaszok, és a kérdezőbiztosnak sem kell megvárakoztatnia a válaszadót a hosszabb válaszok rögzítésével. A CATI módszer keretében a kérdezőbiztosok telefonon hívják fel az előre meghatározott listán szereplő egyéneket és készítik velük interjút. A beszélgetés alatt egy számítógépen futó kérdőív kérdéseit teszik fel nekik, illetve ebben a rendszerben rögzítik a válaszaikat. Az automatizált kérdőívben utasításokat, megjegyzéseket lehet hozzáfűzni az egyes kérdésekhez; illetve be lehet állítani, hogy egyes válaszok esetén melyik kérdésre ugorjon tovább a rendszer.

⁸ *A többség szigorítaná a bevándorlás szabályait*, 2014. 10. 05. Forrás: www.szadveg.hu/hu/kutatasok/az-alapitvany-kutatasi/piackutatasi-kozvelemeny-kutatas/a-tobbseg-szigoritana-a-bevandorlas-szabalyait (letöltés ideje: 2015. XI. 16.)

szigorúbb megoldásokat várt. Az illegális bevándorlással kapcsolatos attitűdöket illetően a kutatás továbbá rámutatott, hogy a lakosság 83%-a szerint nem elfogadható, hogy emberek illegális határátlépéssel, papírok nélkül lépjék át egy ország területét. A válaszadók közel háromnegyede (72%-a) az uniós politikusok által megfogalmazott azon állítással sem ért egyet, amely szerint az európai uniós országoknak konkrét felső korlát nélkül be kellene fogadniuk a Szíriából érkező háborús migránsokat. Négyből mindössze egy megkérdezett (24%) támogatta ezt a megközelítést.⁹

Ugyancsak a Századvég Alapítvány által május 21–26. között lefolytatott kutatás szerint a lakosság döntő része nem értett egyet azzal az uniós javaslattal, amely a menekültek elosztására vonatkozó kvótarendszer bevezetését irányozza elő a tagországok számára. A többségi vélemény szerint a bevándorlás kezelésének az országok saját hatáskörébe kellene tartoznia. A válaszadók háromnegyede úgy vélte, hogy a tagállamoknak joguk van eldönteni, kiket engednek be.¹⁰ A novemberi felmérésükből az derül ki, hogy a teljes népesség körében a kötelező bevándorlási kvóták uniós koncepcióját a válaszadók 30%-a támogatja, 65%-a ellenzi (5% nem tudott dönteni a kérdésben).¹¹

Az Eurobarometer közvélemény-kutatása szeptember 19–29. között készült az uniós tagállamában, összesen 28 150 fő részvételével – azaz országonként körülbelül 1000 fős mintán (ami megfelel a hazai eljárásoknak).¹² Figyelembe veendő szempont, hogy az uniós adatfelvétel kérdőívében a kötelező kvóták ötletét kizárólag a menekültek vonatkozásában elemzik, nem a bevándorlók egésze tekintetében.¹³ De még ebben a szűkebb körben is, az Eurobarometer eredményei szerint a teljes magyar lakosság körében a kötelező kvóták ötletét csak a megkérdezettek 47%-a támogatta. A visegrádi országok körében hasonlóan 50% alatti a kötelező kvóták elfogadása (a menekültek esetében): Szlovákiában 16%, Csehországban 18%, Lengyelországban 40%. Az EU 28 tagállamának átlaga 58%. Németországban kiemelkedő a kvóták ötletének támogatottsága: 88%-os.

Az Eurobarometer adatfelvételével körülbelül egy időben készült a hazai Nézőpont Intézet közvélemény-kutatása (2015. szeptember),¹⁴ amely már az összes bevándorló esetében vizsgálta a kötelező kvóták támogatását. A kutatás szerint a magyar felnőtt lakosság

⁹ *Szigorúbb bevándorláspolitikát! – A közvélemény 82 százaléka a kormány mellett.* 2015. IX. 26. Forrás: www.szazadveg.hu/hu/kutatasok/az-alapitvany-kutatasai/piackutatas-kozvelemeny-kutatas/szigorubb-bevandorlaspolitikait-a-kozvelemeny-82-szazaleka-a-kormany-mellett (letöltés ideje: 2015. XI. 16.)

¹⁰ *A többség a menekültügyi kvótarendszer ellen,* 2015. II. 28. Forrás: www.szazadveg.hu/hu/kutatasok/az-alapitvany-kutatasai/piackutatas-kozvelemeny-kutatas/a-tobbseg-a-menekultugyi-kvotarendszer-ellen (letöltés ideje: 2015. XI. 16.)

¹¹ *A magyarok többsége ellenzi a kötelező bevándorlási kvótákat,* 2015. XI. 26. Forrás: www.szazadveg.hu/hu/kutatasok/az-alapitvany-kutatasai/piackutatas-kozvelemeny-kutatas/a-magyarok-tobbsege-ellenzi-a-kotelezo-bevandorlasi-kvotakat (letöltés ideje: 2015. XI. 16.)

¹² Az Európai Parlament Tájékoztatói Irodája Magyarországon. Az Európai Parlament az Európai Unió tagállamaiban rendszeresen rendel közvélemény-kutatásokat. Ily módon igyekszik jobban megismerni a polgárok véleményét és elvárásait a Parlament és az egész Európai Unió tevékenységével kapcsolatban. Mindez értékes segítséget jelent a parlamenti munka előkészítése, a döntéshozatal és az értékelés tekintetében. Forrás: www.europarl.hu/hu/az-on-szolgabtan/eurobarometer.html (letöltés ideje: 2015. XI. 17.)

¹³ Mivel a háborús övezetből menekültek jelenleg nincsenek szabályos jogi eljárással elkülönítve a más célból érkező bevándorlótól, így ezek különválasztása tulajdonképpen fogalmi szűkítés.

¹⁴ A Nézőpont Elemzőintézet Nonprofit Kft. 2006 nyarán alakult, magyar tulajdonú kutató és elemző nonprofit cég, melynek tulajdonosa a Nézőpont Intézet Alapítvány. A stábot fiatal szakértők alkotják, akiknek munkáját elismert szakemberek segítik.

28%-a támogatta a brüsszeli koncepciót. A magyarok továbbra is befogadóak a ténylegesen háború elől menekülők kapcsán, őket a teljes népesség 65%-a fogadná be. Az illegális bevándorlást viszont 87%-uk ellenzi, és csak 7% elnéző e téren.¹⁵

A Nézőpont Intézet már korábban, június 19–25. között is végzett hasonló módszerrel közvélemény-kutatást. A megkérdezettek háromnegyede szerint problémát jelent Magyarország számára az illegális bevándorlás. 47%-uk szerint ez súlyos probléma Magyarország számára, további 29% szerint pedig inkább probléma. 13% nyilatkozott úgy, hogy inkább nem probléma az illegális bevándorlás, míg csupán 6% véli úgy, hogy ez egyáltalán nem jelent problémát hazánknak. A nem válaszolók aránya 5%-ot tesz ki.

A válaszokból az is kiderül, hogy a magyarok összességében befogadóak: a határon túli magyarokat, az üldözötteket, valamint az egyéb legális úton érkezőket a válaszadók több, mint 50%-a befogadná, viszont a megélhetési és az illegális bevándorlást döntő mértékben elutasítják (57, illetve 73%-ban). A megkérdezettek a legnagyobb, 81%-os arányban a határon túli magyarokat fogadnák be az országba. Ezt követi az üldözött keresztények csoportja, akiket a lakosság 59%-a fogadna be az országba. A legális úton érkező betelepülőket 53%-uk, a környező országokból érkező vendégmunkásokat és a ténylegesen politikai üldözötteket pedig egyaránt 51%-uk fogadná be. A megélhetési bevándorlókat viszont már többen nem fogadnák be (57%), mint ahányan befogadnák őket (32%). Az illegális bevándorlókat a megkérdezettek döntő többsége, 73%-a nem fogadná be, és csak 14%-uk mondja azt, hogy őket is befogadná az országba.

Az illegális bevándorlás negatív megítélése vélhetően abból is következik, hogy a társadalom háromötöde (63%-a) biztonsági kockázatnak tekinti a megnövekedett bevándorlást. A megkérdezettek 26%-a válaszolta azt, hogy a megnövekedett bevándorlás nagy biztonsági kockázatot jelent hazánk számára, további 37% szerint inkább biztonsági kockázatot jelent. 18% nyilatkozott úgy, hogy inkább nem jelent biztonsági kockázatot, 10% szerint pedig egyáltalán nem jelent biztonsági kockázatot a megnövekedett bevándorlás. A nem válaszolók aránya ebben a kérdésben 9%-ot tett ki.¹⁶

Nem nőtt tovább, de magas az idegenellenesek aránya, ez derült ki a TÁRKI 1992 óta rendszeresen végzett kutatásainak adataiból. Az idegenellenesség mértéke a kezdeti gyors növekedés (1992–1995) után előbb ingadozott (1996–1998, 1999–2001), majd 2002 és 2011 között kisebb ingadozások mellett meglehetősen stabil volt. 2012-ben a korábbi évekhez képest megnőtt az idegenellenesek aránya, és ez 2013-ban és 2014-ben is magasabb maradt, mint a 2000-es évek átlaga volt, majd 2015 elején rekordmagasságot ért el. A 2015. áprilisi adatok a 2001-es csúcstérteket is meghaladták, az idegellenes válaszadók aránya 43%-ról 46%-ra nőtt.

2015 áprilisában a felnőtt lakosság 46%-a választotta azt az idegenellenesnek tekinthető állítást, hogy az országba menedékkérő be ne tehesse a lábát. A megkérdezettek 9%-a

¹⁵ *Nemzeti egység a kormány mögött bevándorlás-ügyben.* A Nézőpont Intézet közvélemény-kutatása. Készült a Heti Válasz megbízásából, 2015. szeptember 6–12. között, 1000 fő telefonos megkérdezésével, reprezentatív mintán. Forrás: www.nezopointintezet.hu/analysis/nemzeti-egység-kormány-mogott-bevandorlas-ugyben/ (letöltés ideje: 2015. XI. 17.)

¹⁶ *Pártokon átívelő témává vált az illegális bevándorlás elutasítása.* A Nézőpont Intézet közvélemény-kutatása. Készült a Heti Válasz megbízásából, 2015. június 19–25. között, 1000 fő telefonos megkérdezésével, reprezentatív mintán. Forrás: www.nezopointintezet.hu/analysis/partokon-ativelo-temava-valt-az-illegalis-bevandorlas-elutasitasa/ (letöltés ideje: 2015. XI. 17.)

tekinthető idegenbarátnak, akik szerint minden menedékkérőt be kell fogadni, és 45%-uk mérlegelő a menedék nyújtásának, illetve megtagadásának kérdésében. A mérlegelők körében a legmagasabb, 94%-al az arab nemzetiségűek, a legalacsonyabb, 7%-al a határon túli magyarok visszautasíthatósága. Az arabokénál alig alacsonyabb, de 70–80% felett van a kínaiak, az afrikaiak és a románok visszautasíthatósága is. Még a viszonylag ártalmatlannak tekinthető pirézeket is elutasítja a mérlegelők 60%-a. Az idegenellenesség mértéke a felsőfokú végzettségűek körében a legalacsonyabb, a főiskolát végzettek esetében 35%, egyetemet végzeteknél 20%.

2015 júliusában a felnőtt lakosság 39%-a volt azon az idegenellenesnek tekinthető állásponton, hogy az országba ne jöhessen menedékkérő. A megkérdezettek 5%-a volt idegenbarát, míg a többség, a megkérdezettek 56%-a mérlegelne a menedék nyújtásának, illetve megtagadásának kérdésében.

A 2015. júliusi idegenellenességi adat ismét a 2014. évi szinten áll, tehát magas, de nem nőtt tovább a nemzeti konzultáció, a plakátkampány és a Szerbia felől jövő migránsok médiában is nagy hangsúlyt kapott áradatának hatására. Ezzel szemben megnőtt a mérlegelő, s felére csökkent az idegenbarátok aránya. A korábbi évekhez képest a mérlegelők körében alacsonyabb a potenciális menedékkérők befogadását elutasítók aránya, de azért az arabokat a mérlegelők háromnegyede (76%) most is elutasítaná, és még az igazán ártalmatlan pirézeket sem engedné be a mérlegelők fele (53%).

Az idegenellenesség ott magasabb az átlagosnál (39%), ahol és akik számára a menekülők jelenléte a legláthatóbb/terhesebb, illetve akik idegenekkel szembeni előítéletességük kifejezésére a menekülőket alkalmasnak érzik. Így

- a dél-alföldi régióban élők (53%);
- a Jobbikkal szimpatizálók (54%);
- a rossz anyagi helyzetben lévők (43%);
- akik hónapról hónapra élnek (43%) vagy
- éppen csak kijönnek jövedelmükből (40%).

Az idegenbarátok aránya az átlagosnál (5%) ott magasabb, ahol kisebb az esélye a menekülőkkel való találkozásnak, illetve akik értékrendje feltehetően nyitottabb az idegenekkel kapcsolatban. Ilyen különleges (és gyakran kis) társadalmi csoportok a következők:

- a nyugat-magyarországiak (18%), (s amire nem nagyon van példa, van egy társadalmi csoport, a dél-alföldiek köre, akik között egyáltalán nincs idegenbarát);
- a felsőfokú végzettségűek (13%);
- azok, akik maguk is gondolkodnak migráción (a rövid és hosszú távú külföldi munkavállalást tervezők aránya 12–12%, a kivándorolni szándékozóké 17%);
- a gond nélkül élők (15%);
- a hetente templomba járók (17%).¹⁷

Az idei bevándorlásellenes kormányzati kampányok ellenére az idegenellenesség – az októberi felmérés adatai szerint – megmaradt a 2014-es szinten, igaz, az sem számít alacsonynak. Közben áprilisban még a megkérdezettek 46%-a mondta azt, hogy az országba menedékkérő

¹⁷ Sik Endre, TÁRKI: *Nem nőtt tovább, de magas az idegenellenesek aránya*. Forrás: www.tarki.hu/hu/news/2015/kitekint/20150804_idegen.html (letöltés ideje: 2015. XI. 16.)

ne tehesse be a lábát, addig júliusban már csak 39%, október végén pedig már csak 36% értett egyet ezzel. Már korábban is azok alkották a legnépesebb, 56%-os csoportot, akik szerint mérlegelni kell, hogy ki jöhet be az országba, de októberre ők még többen lettek.¹⁸

Összegzés

A felerősödött migrációs hullám, illetve a megszorodott hazai közvélemény-kutatások is azt a véleményemet támasztják alá, hogy továbbra is indokoltnak látszik a kutatásom folytatása. Egyrészt a Bács-Kiskun és a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság vonatkozásában szeretnék újra kérdőíves felmérést végezni, másrészt a migrációkezelésben betöltött, jelentős feladatrendszer okán fontosnak tűnik a kutatás kiterjesztése a Készenléti Rendőrség személyi állományára is. Ehhez az országos és a megyei parancsnoktól meg is kaptam az engedélyeket, de a korábbi helyzetet nem láttam megfelelőnek ahhoz, hogy az erején felül teljesítő, napi több ezres intézkedést foganatosító állományt még kérdőív kitöltésével is terheljem. A kutatást folytatva az ismételt adatfelvételre a migrációs helyzet stabilizálódása után fogok sort keríteni.

A hatékony migrációkezelés – véleményem szerint – csak egy nemzetközileg kidolgozott és elfogadott stratégia mentén lehetséges. A migráció stratégiai céljainak megfogalmazásához az adott ország népesedési, munkaerő-piaci, regionális jövőképeire van szükség, ugyanakkor célszerű a szükségletek folyamatos nyomon követése, ezeknek a regionális stratégiai célokkal való összevetése. Olyan átfogó, koherens, átlátható és az érintettek bevonásával kidolgozott programokra van szükség, amelyek az elkerülhetetlen vándorlási folyamatokat szabályozott mederbe terelik.

Az előítéletesség, idegenellenesség kialakulása szocializációs hatások függvénye és az egyes országokat összehasonlítva meglehetősen széles határok között mozog. Kutatásaim arról győztek meg, hogy többek között a többségi társadalom folyamatos, realitásra épülő tájékoztatására van szükség a nemzetközi védelemben részesülők és a gazdasági migránsok jogállásának alapelveiről, kultúrájuk megismertetéséről, beilleszkedésük segítésének módjairól. Emellett fontos szerepe van a toleráns nevelésnek és szocializációnak.

¹⁸ *A kormányzati kampány ellenére sem nőtt az idegenellenesség*, Hvg.hu, 2015. XI. 9. Forrás: www.hvg.hu/itthon/20151109_A_kormanyzati_kampany_ellenere_sem_nott_a (letöltés ideje: 2015. XI. 17.)